Сборник съдебна практика

РЕШЕНИЕ НА СЪДА (втори състав)

7 април 2016 година*

„Преюдициално запитване — Данъчни въпроси — ДДС — Член 4, параграф 3 ДЕС — Директива 2006/112/ЕО — Неплатежоспособност — Производство за предпазен конкордат — Частично плащане на вземания за ДДС“

По дело C-546/14

с предмет преюдициално запитване, отправено на основание член 267 ДФЕС от Tribunale di Udine (Окръжен съд, Удине, Италия), с акт от 30 октомври 2014 г., постъпил в Съда на 28 ноември 2014 г., в рамките на производство, образувано по молба на

Degano Trasporti Sas di Ferruccio Degano & C., в ликвидация

в присъствието на:

Pubblico Ministero presso il Tribunale di Udine,

СЪДЪТ (втори състав),

състоящ се от: M. Ilešič, председател на състава, C. Toader, A. Rosas, A. Prechal и E. Jarašiūnas (докладчик), съдии,

генерален адвокат: E. Sharpston,

секретар: A. Calot Escobar,

предвид изложеното в писмената фаза на производството,

като има предвид становищата, представени:

— за Degano Trasporti Sas di Ferruccio Degano & C., в ликвидация, от P. Bregalanti, avvocato,

— за италианското правителство, от G. Palmieri, в качеството на представител, подпомагана от G. De Bellis, avvocato dello Stato,

— за испанското правителство, от A. Gavela Llopis, в качеството на представител,

— за Европейската комисия, от F. Tomat, A. Caeiros и L. Lozano Palacios, в качеството на представители,

след като изслуша заключението на генералния адвокат, представено в съдебното заседание от 14 януари 2016 г.,

* Език на производството: италиански.

постанови настоящото

Решение

1 Преюдициалното запитване се отнася до тълкуването на член 4, параграф 3 ДЕС и на Директива 2006/112/ЕО на Съвета от 28 ноември 2006 година относно общата система на данъка върху добавената стойност (ОВ L 347, стр. 1; Специално издание на български език, 2007 г., глава 9, том 3, стр. 7 и поправки в ОВ L 74, 2011 г., стр. 3, ОВ L 249, 2012 г., стр. 15 и ОВ L 323, 2015 г., стр. 31, наричана по-нататък „Директивата за ДДС“).

2 Запитването е отправено в рамките на молба за откриване на производство за предпазен конкордат, подадена от Degano Trasporti Sas di Ferruccio Degano & C., в ликвидация (наричано по-нататък „Degano Trasporti“), пред Tribunale di Udine (Окръжен съд, Удине, Италия).

Правна уредба

Правото на Съюза

3 По силата на член 2, параграф 1, букви а), в) и г) от Директивата за ДДС на облагане с данък върху добавената стойност (наричан по-нататък „ДДС“) подлежи възмездната доставка на стоки и услуги на територията на дадена държава членка от данъчнозадължено лице, действащо в това си качество, както и вносът на стоки.

4 Член 250, параграф 1 от Директивата за ДДС гласи:

„Всяко данъчнозадължено лице представя справка-декларация за ДДС, даваща цялата информация, необходима за изчисляване на данъка, който е станал изискуем, и приспаданията, които трябва да се направят, доколкото това е необходимо за установяването на базата за изчисляване на данъка, общата стойност на сделката, свързана с такъв данък и приспадания[,] и стойността на освободените сделки“.

5 Съгласно член 273, първа алинея от Директивата за ДДС:

„Държавите членки могат да наложат други задължения, които те считат за необходими за осигуряване правилното събиране на ДДС и предотвратяване [на измамите], при спазване на условието за равнопоставено третиране между вътрешни сделки и сделки, извършвани между държави членки от данъчнозадължени лица и при условие, че такива задължения не пораждат в търговията между държавите членки [...] формалности, свързани с преминаването на границите“.

Италианското право

6 Кралски указ № 267 относно уредбата на несъстоятелността, предпазния конкордат, надзора върху управлението и принудителната ликвидация (Regio Decreto nº 267 recante „Disciplina del fallimento, del concordato preventivo, dell'amministrazione controllata e della liquidazione coatta amministrativa“) от 16 март 1942 г. (GURI №°81 от 6 април 1942 г.), в редакцията му, приложима към фактите по главното производство (наричан по-нататък „Законът за обявяване в несъстоятелност“), урежда в член 160 и сл. производството за предпазен конкордат.

7 Чрез това производство, което цели да се избегне обявяването в несъстоятелност, търговецът, който се намира в кризисно положение или в неплатежоспособност, предлага на кредиторите си да постави на разположение своето имущество, за да погаси изцяло привилегированите вземания и частично хирографарните вземания. Предпазният конкордат обаче може да предвижда и частично плащане на някои категории привилегировани вземания, ако независим експерт удостовери, че те не биха били изплатени по-пълно в случай на обявяване на търговеца в несъстоятелност.

8 Производството за предпазен конкордат, в което участва прокуратурата, се образува по молба на търговеца пред компетентния съд. Този съд най-напред се произнася по допустимостта на молбата, като преди това проверява дали са изпълнени законовите условия за предпазния конкордат. След това кредиторите, за чието вземане длъжникът не предлага пълно погасяване, са поканени да гласуват предложението за предпазен конкордат, което трябва да бъде одобрено от допуснатите до гласуване кредитори, чиито вземания общо представляват мнозинство спрямо общата сума на вземанията на тези кредитори. Накрая, ако се получи това мнозинство, съдът утвърждава предпазния конкордат, като преди това се произнася по евентуалните възражения на несъгласните с предложението за предпазен конкордат кредитори и отново проверява дали са изпълнени законовите условия. Така утвърденият предпазен конкордат има задължителна сила за всички кредитори.

9 Освен това член 182 ter от Закона за обявяване в несъстоятелност, озаглавен „Фискална сделка“, предвижда, че с плана по член 160 от този закон длъжникът може да предложи частично и/или отложено плащане на данъците и акцесорните вземания на данъчната администрация, както и на вноските и акцесорните вземания на институтите за задължително социално осигуряване, що се отнася до частта на хирографарните вземания, дори да не са вписани в данъчния регистър, с изключение на данъците, които представляват собствени ресурси на Европейския съюз. Що се отнася обаче, до ДДС и до начислените, но неплатени удръжки, предложението на длъжника може да предвижда единствено отложено плащане.

Спорът в главното производство и преюдициалният въпрос

10 На 22 май 2014 г. Degano Trasporti подава молба до запитващата юрисдикция за откриване на производството за предпазен конкордат. Въз основа на изтъкнато кризисно положение то иска ликвидация на имуществото си, за да удовлетвори изцяло някои привилегировани кредитори и да плати процент от задълженията си към хирографарните кредитори и някои привилегировани кредитори от по-заден ред, които според него в никакъв случай не биха могли да удовлетворят изцяло вземанията си, ако се открие производство по несъстоятелност. Последните вземания включват задължение за ДДС, което Degano Trasporti предлага да плати частично, без да свързва това предложение със сключването на фискална сделка.

11 Запитващата юрисдикция, която трябва да се произнесе по допустимостта на молбата на Degano Trasporti, отбелязва по-специално, че член 182 ter от Закона за обявяване в несъстоятелност забранява приемането, в рамките на фискална сделка, на частично плащане на вземанията на държавата за ДДС, считани за привилегировани вземания от ред 19, и позволява само разсрочване на плащането на тези вземания.

12 Тя посочва, че съгласно практиката на Corte suprema di cassazione (Касационен съд, Италия), макар да е установена в член 182 ter от Закона за обявяване в несъстоятелност, който урежда фискалната сделка, тази забрана важи във всички случаи и от нея не може да има изключения дори в рамките на предложение за предпазен конкордат. Това тълкуване на националното право се налага според последната юрисдикция от гледна точка на правото на Съюза,

по-специално на член 4, параграф 3 ДЕС и на Директивата за ДДС, както са тълкувани в решения Комисия/Италия (C-132/06, EU:C:2008:412), Комисия/Италия (C-174/07, EU:C:2008:704) и Belvedere Costruzioni (C-500/10, EU:C:2012:186).

13 Запитващата юрисдикция обаче си задава въпроса дали предвиденото от правото на Съюза задължение на държавите членки да приемат всички необходими законодателни и административни мерки за пълното събиране на ДДС в действителност забранява използването на алтернативно на обявяването в несъстоятелност колективно производство, в рамките на което чрез ликвидация на цялото имущество на неплатежоспособния предприемач се удовлетворяват неговите кредитори и се предвижда плащане на задължението му за ДДС поне до размера, който би бил платен в случай на обявяване в несъстоятелност.

14 При тези обстоятелства Tribunale di Udine (Окръжен съд, Удине) решава да спре производството и да постави на Съда следния преюдициален въпрос:

„Допустима ли е с оглед на съдържащите се в член 4, параграф 3 ДЕС и в Директивата за ДДС принципи и норми, според даденото им вече тълкуване в решения на Съда Комисия/Италия (C-132/06, EU:C:2008:412), Комисия/Италия (C-174/07, EU:C:2008:704) и Belvedere Costruzioni (C-500/10, EU:C:2012:186), национална правна норма (а следователно, що се отнася до разглеждания тук случай, тълкуване на членове 162 и 182 ter от Закона за обявяване в несъстоятелност), според която може да се приеме предложение за предпазен конкордат, в което се предвижда чрез ликвидацията на имуществото на длъжника само частично плащане на вземането на държавата за ДДС, когато не се използва инструментът на фискалната сделка и въз основа на заключение на независим експерт и след формален контрол от страна на съда, за това вземане не може да се предвиди плащане в по-голям размер в случай на ликвидация чрез обявяване в несъстоятелност?“.

По преюдициалния въпрос

15 Тъй като запитващата юрисдикция посочва, че отправя настоящото преюдициално запитване във фазата на проверката за допустимостта на молбата, с която е сезирана, докато спорната фаза на производството за предпазен конкордат в тесен смисъл започва едва след одобряването на конкордата, когато останалите малцинство кредитори могат да правят възражения, следва да се отбележи в самото начало, че тези обстоятелства не препятстват компетентността на Съда да разгледа настоящото преюдициално запитване.

16 Всъщност националните юрисдикции могат да сезират Съда, ако пред тях има висящ спор и ако се произнасят в производство, което приключва с правораздавателен акт (решения Grillo Star Fallimento, C-443/09, EU:C:2012:213, т. 21 и Torresi, C-58/13 и C-59/13, EU:C:2014:2088, т. 19), и изборът на най-подходящия момент за отправяне на преюдициално запитване до Съда е от тяхна изключителна компетентност (вж. в този смисъл решения X, C-60/02, EU:C:2004:10, т. 28 и AGM-COS.MET, C-470/03, EU:C:2007:213, т. 45).

17 Следователно Съдът е компетентен да разгледа настоящото преюдициално запитване, макар то да е отправено от запитващата юрисдикция във фазата на несъстезателната проверка за допустимостта на подадената до нея молба, с която се цели откриване на производство за предпазен конкордат, което — както е видно от националните процесуални правила, изложени в точка 8 от настоящото съдебно решение — ще приключи, ако е допустимо, с правораздавателен акт, приет в присъствието на прокуратурата, след като съдът се произнесе по евентуалните възражения, подадени от останалите малцинство кредитори.

18 С въпроса си запитващата юрисдикция иска по същество да се установи дали член 4, параграф 3 ДЕС, както и член 2, член 250, параграф 1 и член 273 от Директивата за ДДС не допускат национална правна уредба като разглежданата в главното производство, тълкувана в смисъл, че неплатежоспособен търговец може да сезира съд с молба за откриване на производство за предпазен конкордат с цел погасяване на задълженията му чрез ликвидация на неговото имущество, в която той предлага само частично плащане на задължение за ДДС, като установява чрез експертиза, извършена от независим експерт, че това задължение не би било изплатено по-пълно в случай на обявяване на посочения търговец в несъстоятелност.

19 В това отношение следва да се припомни, че от член 2, член 250, параграф 1 и член 273 от Директивата за ДДС, както и от член 4, параграф 3 ДЕС следва, че държавите членки имат задължение да вземат всички подходящи законодателни и административни мерки за гарантиране на събирането на целия дължим на тяхната територия ДДС (решения Комисия/Италия, C-132/06, EU:C:2008:412, т. 37, Belvedere Costruzioni, C-500/10, EU:C:2012:186, т. 20, Åkerberg Fransson, C-617/10, EU:C:2013:105, т. 25 и WebMindLicenses, C-419/14, EU:C:2015:832, т. 41).

20 В рамките на общата система на ДДС държавите членки са длъжни да гарантират спазването на задълженията, които данъчнозадължените лица имат, и те се ползват в това отношение с известна свобода, що се отнася именно до начина на използване на средствата, с които разполагат (решения Комисия/Италия, C-132/06, EU:C:2008:412, т. 38 и Belvedere Costruzioni, C-500/10, EU:C:2012:186, т. 21).

21 Тази свобода все пак е ограничена от задължението да се осигури ефективно събиране на собствените ресурси на Съюза и от това да не се създават значителни различия в начина, по който са третирани данъчнозадължените лица, както в рамките на една от държавите членки, така и във всички тях. Директивата за ДДС трябва да се тълкува в съответствие с присъщия на общата система на ДДС принцип на фискален неутралитет, според който икономическите оператори, които осъществяват едни и същи сделки, не трябва да бъдат третирани по различен начин при събиране на ДДС. Всяко действие на държавите членки, свързано със събирането на ДДС, трябва да спазва този принцип (вж. в този смисъл решения Комисия/Италия C-132/06, EU:C:2008:412, т. 39, Комисия/Германия, C-539/09, EU:C:2011:733, т. 74 и Belvedere Costruzioni, C-500/10, EU:C:2012:186, т. 22).

22 Собствените ресурси на Съюза по-специално включват, съгласно член 2, параграф 1 от Решение 2007/436/ЕО, Евратом на Съвета от 7 юни 2007 г. относно системата на собствените ресурси на Европейските общности (ОВ L 163, стр. 17), приходите, получени от прилагането на унифицирана ставка към хармонизираната основа на ДДС, определена според правилата на Съюза. Поради това съществува пряка връзка между събирането на приходите от ДДС в съответствие с приложимото право на Съюза и предоставянето на разположение на бюджета на Съюза на съответните ресурси от ДДС, тъй като всеки пропуск при събирането на първите е възможно да доведе до намаляване на вторите (решение Åkerberg Fransson, C-617/10, EU:C:2013:105, т. 26 и цитираната съдебна практика).

23 С оглед на тези обстоятелства следва да се провери дали приемането на частично плащане на вземане за ДДС от търговец в неплатежоспособност, в рамките на производство за предпазен конкордат като предвиденото от разглежданата в главното производство национална правна уредба, противоречи на задължението на държавите членки да гарантират събирането на целия дължим на тяхната територия ДДС, както и ефективното събиране на собствените ресурси на Съюза.

24 В това отношение следва да се констатира, както посочва генералният адвокат в точки 38—42 от заключението си, че производството за предпазен конкордат, както е описано от запитващата юрисдикция и представено в точки 6—8 от настоящото съдебно решение, подлежи на строги условия за прилагане, които целят да предложат гаранции по-специално що се отнася до събирането на привилегировани вземания и следователно на вземания за ДДС.

25 Така, на първо място, производството за предпазен конкордат означава ликвидация на цялото имущество на неплатежоспособния търговец, за да се погасят задълженията му. Ако това имущество е недостатъчно за удовлетворяване на всички вземания, частичното плащане на привилегировано вземане може да се допусне само ако независим експерт удостовери, че това вземане не би било платено в по-висок размер в случай на обявяване на длъжника в несъстоятелност. Следователно производството за предпазен конкордат изглежда позволява да се установи, че поради състоянието на неплатежоспособност на търговеца съответната държава членка не може да удовлетвори вземането си за ДДС в по-благоприятен размер.

26 На следващо място, тъй като предложението за предпазен конкордат подлежи на гласуване от всички кредитори, за чието вземане длъжникът не предлага пълно погасяване, и тъй като то трябва да бъде одобрено от допуснатите до гласуване кредитори, чиито вземания общо представляват мнозинство спрямо общата сума на вземанията на тези кредитори, производството за предпазен конкордат предоставя възможност на съответната държава членка да гласува срещу предложение за частично плащане на вземане за ДДС, ако по-специално тя не е съгласна с изводите на независимия експерт.

27 На последно място, ако независимо от този отрицателен вот посоченото предложение бъде прието, предпазният конкордат трябва да бъде утвърден от сезирания съд, след като той се произнесе по евентуалните възражения на несъгласните с предложението за конкордат кредитори, следователно производството за предпазен конкордат позволява на съответната държава членка да оспори отново чрез подаване на възражение даден конкордат, който предвижда частично плащане на вземане за ДДС, а на посочения съд — да упражни контрол.

28 Като се вземат предвид тези условия, допускането на частично плащане на вземане за ДДС от търговец в несъстоятелност в рамките на производство за предпазен конкордат, което, за разлика от мерките по делата, по които са постановени решения Комисия/Италия (C-132/06, EU:C:2008:412) и Комисия/Италия (C-174/07, EU:C:2008:704), на които се позовава запитващата юрисдикция, не представлява общ и недиференциран отказ от събирането на ДДС, не противоречи на задължението на държавите членки да гарантират събирането на целия дължим на тяхната територия ДДС, както и ефективното събиране на собствените ресурси на Съюза.

29 Поради това на поставения въпрос следва да се отговори, че член 4, параграф 3 ДЕС, както и член 2, член 250, параграф 1 и член 273 от Директивата за ДДС допускат национална правна уредба като разглежданата в главното производство, тълкувана в смисъл, че неплатежоспособен търговец може да сезира съд с молба за откриване на производство за предпазен конкордат с цел погасяване на задълженията му чрез ликвидация на неговото имущество, в която той предлага само частично плащане на задължение за ДДС, като установява чрез експертиза, извършена от независим експерт, че това задължение не би било изплатено по-пълно в случай на обявяване на посочения търговец в несъстоятелност.

По съдебните разноски

30 С оглед на обстоятелството, че за страните по главното производство настоящото дело представлява отклонение от обичайния ход на производството пред запитващата юрисдикция, последната следва да се произнесе по съдебните разноски. Разходите, направени за представяне на становища пред Съда, различни от тези на посочените страни, не подлежат на възстановяване.

По изложените съображения Съдът (втори състав) реши:

Член 4, параграф 3 ДЕС, както и член 2, член 250, параграф 1 и член 273 от Директива 2006/112/ЕО на Съвета от 28 ноември 2006 година относно общата система на данъка върху добавената стойност допускат национална правна уредба като разглежданата в главното производство, тълкувана в смисъл, че неплатежоспособен търговец може да сезира съд с молба за откриване на производство за предпазен конкордат с цел погасяване на задълженията му чрез ликвидация на неговото имущество, в която той предлага само частично плащане на задължение за ДДС, като установява чрез експертиза, извършена от независим експерт, че това задължение не би било изплатено по-пълно в случай на обявяване на посочения търговец в несъстоятелност.

Подписи